МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ **РЕЛАКСОПЕДИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ** НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ У 7 КЛАСІ

Л. А. ПОКАСЬ, доцент НПУ імені М. П. Драгоманова, Інституту природничо-географічної освіти та екології, кафедри теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін, кандидат педагогічних наук;
Л. В. ПІНЧУК, магістр Інституту природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М. П. Драгоманова

У світлі реформування освіти в Україні особливого значення набувають питання всебічного розвитку особистості з метою найповнішого використання її здібностей у підготовці до життєдіяльності. Сьогодні традиційне навчання вже не має такого ефективного впливу на розвиток дитини. Аналіз літературних джерел та практика показали, що виникла суперечність між традиційним змістом навчання і потребою практики у нових методичних розробках, які сприяли б мотивації до навчальної діяльності школярів, що і зумовило вибір теми нашого дослідження.

Наприкінці ж XX ст. та на початку нинішнього релаксопедичні підходи стали об'єктом для вивчення таких шкільних навчальних предметів, як географія, історія, природознавство, хімія, фізика, математика, українська мова. Відбулося наукове осмислення цього явища в низці публікацій представників педагогічної науки (К. Гінбаясі, З. Даскалова, С. Пальчевський, Т. Чубукова, М. Чошанов, Н. Ямазакі). Зазначені автори стверджують, що за умови відповідної модифікації, зумовленої специфікою певного предмета, релаксопедію можна з успіхом використовувати для вивчення будь-якого навчального матеріалу [9].

Мета нашого дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні методики реалізації релаксопедії на уроках географії у 7 класі.

Відповідно до мети були визначені такі *завдання:*

1) вивчити стан дослідження проблеми у психолого-педагогічній літературі, теорії і практиці навчання географії;

2) теоретично обґрунтувати ефективність релаксопедії у навчанні;

3) розробити план-конспект уроку з елементами релаксопедії для учнів 7 класу та апробувати його під час проходження педагогічної практики у загальноосвітній школі;

4) перевірити на шкільній практиці обґрунтовану гіпотезу дослідження.

Об'єкт дослідження – навчально-виховний процес з географії у 7 класі.

Предметом дослідження є зміст, форми реалізації релаксопедії як технології мотивації до навчання з географії.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на тому, що впровадження у навчально-виховний процес з географії елементів і форм релаксопедії позитивно вплине на мотивацію учнів та рівень їх навчальних досягнень [8].

Релаксація (у перекладі з латинської мови – розслаблення, зменшення напруги) – своєрідна технологія навчання – навіювання як форма спілкування (сугестія, *лат.* – навчаю, навіюю) – вплив навіювання [10].

Технологія, яку запропонував Г. Лозанов, надзвичайно гуманна. Ґрунтується вона на таких 5 принципах:

- ніякого зубріння;
- навчання без перевтоми;
- в основі навчання лежить пізнавальний інтерес, мотивація;
- матеріал подається великими блоками;
- можливість комплексного розв'язування завдання [3].

У системі релаксопедичного навчання важливою є структура релаксопедичного уроку, яка включає таке:

1) попереднє ознайомлення вчителя з новим інформаційним матеріалом. Усвідомлення цього матеріалу учнями, формування його образу в зорових і слухових зв'язках. Застосування наочності (5–7 хв);

2) введення учнів у стан релаксації (6–7 хв);

3) релаксопедичне засвоєння учнями нової інформації. Використання різноманітного триелементарного інтонаційного забарвлення для створення стійких звукомоторних образів (20–25 хв);

4) завершення релаксопедичного сеансу формулами: «Я вірю в себе!», «Я добре запам'ятав навчальний матеріал», «Я відчуваю себе бадьорим і свіжим»;

5) виведення учнів зі стану релаксації та виконання завдання для перевірки якості засвоєння нового матеріалу (5–10 хв) [7, с. 21].

© Покась Л. А., Пінчук Л. В. 2013

Під час впровадження у навчально-виховний процес з географії релаксопедичної технології ми використовували такі елементи, як музичний супровід та автотренінг для учнів 7 класу. Нами були враховані доробки (рекомендації) вчених щодо застосування цієї педагогічної технології, а саме:

1) засвоєння нового матеріалу має відбуватися через м'язову релаксацію й аутогенне тренування (саморегуляція) [6];

2) необхідною умовою є цілеспрямована участь учня в процесі релаксопедичного навчання;

3) не потрібно учневі налаштовуватися на заняття напередодні й уточнювати час початку релаксопедичного сеансу;

4) установки мають активізувати всі психічні процеси людини, закладені в емоційно-вольовій, мотиваційній та інтелектуальній сферах, щоб використати резерви неусвідомленої сфери психіки;

5) має спрацьовувати принцип ненапруженого, легкого, радісного навчання;

6) релаксопедичні заняття протипоказані людям з психічними захворюваннями [7].

Наведемо авторську розробку застосування досліджуваної технології на уроці географії у 7 класі під час вивчення теми *«Природні зони Південної Америки»* [4, 5].

Мета уроку: н а в ч а л ь н а: актуалізувати поняття «природна зона», «широтна зональність», «висотна поясність», «екологічні проблеми»; сформувати уявлення про особливості природних зон Південної Америки; ознайомити учнів з особливостями ґрунтово-рослинного покриву і тваринного світу Південної Америки; ознайомити учнів з висотною поясністю природних комплексів в Андах; р о з в и в а л ь н а: розвивати уміння учнів вільно користуватися різними джерелами географічних знань (підручником, картами атласу, схемами), зіставляти та аналізувати їх; розвивати практичні вміння та навички аналізу тематичних карт; розвивати пам'ять, логічне мислення, уміння порівнювати, узагальнювати та робити висновки на основі вивченого матеріалу; в и х о в н а: виховувати культуру спілкування, вміння працювати в колективі, взаємодопомогу; активізувати пізнавальну діяльність учнів, підвищити їх активність у розкритті власних можливостей.

Тип уроку: комбінований.

Методи та методичні прийоми: пояснювально-ілюстративний (ілюстрування, розповідь, бесіда, пояснення, демонстрування), частково-пошуковий (робота з атласом, настінною картою, підручником), репродуктивний (виконання завдань, вправ).

Обладнання: настінна карта «Природні зони світу», підручник, атлас, презентація, ОІС, контур материка, сигнальні картки, аудіозапис, відеозапис, дидактичний матеріал.

Структура уроку та регламентація навчального часу в межах уроку

I. Організаційна частина	2 хв
II. Перевірка домашнього завдання	7 хв
III. Мотивація навчальної і пізнавальної діяльності учнів	5 хв
IV. Вивчення нового матеріалу	21 хв
V. Закріплення нових знань і вмінь учнів	7 хв
VI. Висновки уроку	1 хв
VII. Підсумки уроку	1 хв
VIII. Завдання додому	1 хв

Дослідивши педагогічну проблему, можемо зробити такі висновки:

1. Аналіз фахової, психолого-педагогічної літератури показав, що тема на сьогодні є недостатньо дослідженою в галузі методики фізичної географії. Крім праць С. Пальчевського цією проблемою в Україні ніхто не займається.

2. Теоретично обґрунтовано методику релаксопедичної технології навчання і з'ясовано, що проблема є актуальною для школи, оскільки ця інноваційна технологія навчання передбачає формування навчально-пізнавального інтересу до предмета, розкриває творчий потенціал особистості й спроможна вирішити поставлені перед школою завдання на сучасному етапі реформування середньої освіти.

3. Апробація методики релаксопедичної технології на уроках географії у 7 класі загальноосвітньої спеціалізованої школи № 53 м. Києва підтвердила, що кожна людина має прихований потенціал можливостей. Щоб вплинути на цю «схованку», потрібно створити умови. Вчені довели, а ми перевірили, що ефективним засобом впливу є музика, картини, художнє слово. Сучасна педагогічна технологія, яка використовує «ХЕТвоД» (за С. Пальчевським), спрямованана на розкриття додаткових можливостей людини [6].

4. Результати впровадження методики релаксопедії в навчальний процес з географії материків і океанів показали, що гіпотеза дослідження підтвердилася. Педагогічний експеримент довів, що релаксопедична навчальна діяльність дає багато можливостей, викликає інтерес учителів з огляду на те, що спроможна створити оптимальні умови для навчальної діяльності учнів, активізує навчальну діяльність учнів на уроці, розвиває інтелектуальні, творчі здібності особистості, забезпечує формування мотивації до навчання з географії.

ХІД УРОКУ

<table>
<tr><th>Діяльність учителя</th><th>Діяльність учнів</th><th>Час</th></tr>
<tr><td>I. Організаційна частина
Доброго дня! Прошу сідати! Бажаю вам усім гарного настрою, успіхів і позитивних оцінок на уроці.
А щоб дізнатися, з яким настроєм і як ви налаштувалися на роботу, намалюйте, будь ласка, у ваших зошитах сонечко, яке відображає ваш настрій, і покажіть його.
Отже, з вашим настроєм ми визначились! До кінця уроку він у вас буде покращуватися з кожною хвилиною.
Сподіваюся, що урок вам сподобається, оскільки сьогодні ви оцінюєте його і в цьому вам допоможуть кольорові сигнальні картки.
Наприкінці уроку кожен підніме свою картку і за її кольором ми дізнаємось, як він засвоїв урок:
• зелена – на уроці для мене все було зрозумілим;
• жовта – я зрозумів більшість матеріалу, проте в мене є деякі нез'ясовані питання;
• червона – сьогодні на уроці для мене все було незрозумілим.</td><td>Учні вітаються, готуються до уроку.

Учні малюють сонечко і зображають настрій.

Робота із сигнальними картками.</td><td>2 хв</td></tr>
<tr><td>II. Перевірка домашнього завдання
Учитель роздає учням аркуші з контурними картами. Підписати на контурній карті водні об'єкти Північної Америки. Завдання подано для двох варіантів.</td><td>Учні виконують завдання на контурних картах.</td><td>7 хв</td></tr>
<tr><td>III. Мотивація навчальної і пізнавальної діяльності учнів
Учитель. Сьогодні на уроці ми дізнаємось про дивовижну природу материка Північна Америка (демонструє учням відеоролик).
Отже, тема нашого уроку «Природні зони Північної Америки».
Працюватимемо за таким планом:
1. Закономірності розміщення природних зон у Північній Америці
2. Зона арктичних пустель
3. Зона тундри і лісотундри
4. Зона хвойних лісів (тайга)
5. Зона мішаних лісів
6. Зона широколистих лісів
7. Зона степів і лісостепів
8. Зона пустель і напівпустель
9. Зона твердолистих вічнозелених лісів і чагарників
10. Зона мусонних перемінно-вологих лісів
11. Висотна поясність Кордильєр
12. Природоохоронні території.</td><td>Учні уважно слухають учителя, дивляться відео, записують у зошит тему та план уроку за слайдами презентації.</td><td>5 хв</td></tr>
<tr><td>IV. Вивчення нового матеріалу
1. Закономірності поширення природних зон у Північній Америці.
Запитання вчителя.
• Пригадайте, що таке природна зона.
• Від чого залежить зміна природних зон на рівнинних територіях?
Завдання. Робота з настінною картою та тематичними картами атласу.
• За картою «Географічні пояси та природні зони світу» з'ясуйте, які природні зони є на материку. Які з них займають найбільшу територію?
Пояснення учителя.
У Північній Америці через особливості географічного положення поширені природні зони, відсутні на материках тропічних широт.
Розміщення природних зон на материку зумовлюється не тільки географічною широтою, а й висотою над рівнем моря, впливом морських течій, перерозподілом опадів у зв'язку з рельєфом. Тому широтна зональність інколи порушується й природні зони простягаються вздовж меридіанів.
Завдання. Робота з картами атласу.
• З'ясуйте, на яких територіях та з яких причин широтна зональність порушується.
2. Зона арктичних пустель.
Накресліть у зошитах таблицю, яку ви бачите на дошці. Сьогодні ми будемо її заповнювати.
<table><tr><th>Природна зона</th><th>Географічне положення</th><th>Клімат</th><th>Ґрунти</th><th>Охорона природи</th></tr></table>
Зона арктичних пустель найбільш віддалена на північ природна зона земної кулі. Вона охоплює Гренландію і Канадський арктичний архіпелаг. Клімат там арктичний, дуже суворий. Острови покриті снігом і льодом. Там, де влітку сніг встигає розтанути, на кам'янистій поверхні ростуть мохи і лишайники. Життя більшості тварин – білого ведмедя, тюленів, моржів, птахів – пов'язане з морем. Типовим представником тваринного світу є лемінг.</td><td>Учні активно відповідають на запитання вчителя.

Учні виконують завдання, користуючись настінною картою та картами атласу.

Учні уважно слухають пояснення вчителя.

Учні виконують завдання, користуючись картами атласу.

Учні креслять у зошитах таблицю.

Уважно слухають розповідь учителя, переглядають слайди презентації.</td><td>21 хв</td></tr>
</table>

Продовження

Робота з підручником. Прочитайте в підручнику рубрику «Рекорди світу, людей і природи» А тепер заповнимо таблицю. ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Обведіть контур материка у зошитах. Використовуючи підручник, карти атласу, зеленим кольором позначте природну зону арктичних пустель, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу зони.	Учень зачитує рубрику. Учні заповнюють таблицю. Виконують завдання вчителя.	
3. Зона тундри і лісотундри. *Учитель.* Діти, уважно слухайте моє пояснення та заповнюйте таблицю. Північне узбережжя материка займає зона тундри. На заході її південна межа проходить по полярному колу, а далі на схід зміщується далеко на південь до Гудзонової затоки. Клімат у тундрі субарктичний: літо коротке і прохолодне. Ґрунт не встигає відтанути на велику глибину. Хоча дощів випадає менше, ніж у деяких пустелях, через низьку температуру повітря вода мало випаровується. Тому земля перенасичена вологою. Тундра – заболочені безлісі простори. Ґрунти тундри тундрово-глеєві, малородючі. Тут нараховують кілька сотень видів рослин: вереск, болотні трави, багно. Є багато ягідних чагарників: чорниці, журавлина, морошка. Але немає справжніх дерев, а лише карликові, які ледь досягають 5–12 см – карликова береза, полярна верба, низькорослa вільха. В умовах промерзання землі,коріння не може рости вглиб, а лише в боки. Під час сильних вітрів більші деревця не утрималися б у ґрунті. Але основа життя тундри – лишайники. Ними харчуються травоїдні тварини: олені карибу, вівцебики, зайці, маленькі гризуни лемінги. На гризунів полюють песець, полярний вовк, полярна сова, канюк. • *Поміркуйте, як тварини тундри пристосовані до змін пір року в тундрі.* На півдні тундра переходить у лісотундру, яка простягається смугою завширшки до 200 км і являє собою чергування ділянок тундри і хвойних лісів. Ліси здебільшого трапляються в долинах річок. **Робота з підручником.** Прочитайте в підручнику на с. 191 рубрику про тварин. (Підручник С. Міхелі та В. Бойко) ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, коричневим кольором позначте природну зону тундри і лісотундри, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть окремо представників рослинного та тваринного світу.	Уважно слухають пояснення учителя, переглядають слайди презентації та заповнюють таблицю. Уважно слухають розповідь учителя, переглядають слайди презентації та заповнюють таблицю. Учень зачитує рубрику.	
4. Зона хвойних лісів (тайга). Діти слухають пояснення вчителя і заповнюють таблицю. Хвойні ліси помірного поясу називають тайгою. В умовах суворої та сніжної зими і прохолодного літа утворюються підзолисті ґрунти. Поширена багаторічна мерзлота, яка зумовлює значне заболочення території. В американській тайзі ростуть чорна і біла ялина, бальзамічна ялиця, американська модрина, гігантська туя, сосни різних видів. З дрібнолистих порід – береза, осика, тополя. Тваринний світ тайги значно багатший, ніж тундри. Господарем лісу є гризлі – американський бурий ведмідь, який вирізняється лютим норовом. Типовими мешканцями є лось, вовк, рись, лисиця, скунс, куниця, норка, ласка, єнот, бобер. ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, жовтим кольором позначте природну зону тайги, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони.	Виконують завдання.	
5. Зона мішаних лісів. Робота з підручником у парах. Прочитайте пункт параграфа 31 про мішані ліси (с. 191). Заповніть таблицю. ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, рожевим кольором позначте природну зону мішаних лісів, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони.	Уважно слухають учителя, переглядають презентацію Учні в парах опрацьовують відповідний абзац підручника та заповнюють таблицю.	
6. Зона широколистих лісів. *Учитель.* Для цієї зони характерним є помірний і вологий клімат. На бурих лісових ґрунтах ростуть найрізноманітніші види дуба, клена, липи, бука. Трапляються платан, каштан, і теплолюбне тюльпанове дерево, квіти якого схожі на тюльпани. З тварин водяться олень вапіті, чорний ведмідь бари бал, рись, росомаха, куниця, вовк, лисиця, борсук, видра, опосум. ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, синім кольором позначте природну зону широколистих лісів, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони.	Виконують завдання вчителя.	
7. Зона степів і лісостепів. У Північній Америці зони лісостепів та степів простягаються в меридіональному напрямку від тайги на півночі до узбережжя Мексиканської затоки на півдні. Тут, на захід від Міссісіпі, в умовах континентального помірного та субтропічного клімату, опадів випадає менше, ніж на сході. Тому переважає трав'яниста рослинність. Степи в Північній Америці називають преріями.	Учні слухають пояснення вчителя, переглядають презентацію, заповнюють таблицю.	

Продовження

Через велику кількість перегною та незначне зволоження у степах сформувалися найкращі в світі ґрунти – чорноземи. У рослинному покриві переважають злаки: ковила, бізонова трава, тонконіг. їх насінням живляться типові тварини степу – гризуни (тушканчики, хом'яки, миші, байбаки, лучні собачки). Вони живуть у глибоких та добре розгалужених норах. На них полюють хижі птахи, лучний вовк койот, змії. Серед останніх вирізняється гримуча змія завдовжки від 50 см до 2,5 м. Отруйна. На хвості має брязкальце з твердих лусочок шкіри. Під час небезпеки змія піднімає хвіст і вібрує ним. При цьому чути звук на відстані до 30 м. З великих травоїдних тварин колись у преріях – північноамериканських степах – було дуже багато бізонів. Вони зовні подібні до європейського зубра. Кажуть, що до приходу європейців бізонів було тут більше, ніж людей, – 60 млн. Тепер через нещадне полювання їх лишилося тільки 15 тис. Європейці полювали на цих тварин зі спортивного інтересу. У степу навіть зупиняли тимчасово рух потягів, аби пополювати. Тіло вбитої тварини залишали койотам та грифам. Нині бізони охороняються в заповідниках. *Порівняйте зони степів у Північній та Південній Америці.* З XIX ст. степи були майже повністю розорані й зайняті під посіви зернових культур. Це негативно позначилося на тваринному світі степів. ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, оранжевим кольором позначте природну зону, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони.	Працюють з контуром материка.	
8. Зона пустель і напівпустель. Діти, влаштуйтеся зручно. Покладіть руки на парти, голови схиліть на руки. (Стишено звучить композиція В. А. Моцарта «Симфонія серця») [2]. Я буду рахувати до 10. Коли скажу 10 – заплющіть очі. Раз-два... Забули, що ми в класі. Три-чотири... Слухаємо тільки мій голос. П'ять-шість... Повністю заспокоїлись. Сім-вісім... Розслабились. Дев'ять-десять... Заплющили очі. Виділені фрази вчитель промовляє голосніше. Усі думки зникають, *я занурююсь у спокій*... Я лежу на березі океану... Шумлять хвилі... Чути крики чайок.... Золотом відбиває пляжний пісок... Я спокійний... Хвилі рівномірно накочуються на берег... Шипить, стікаючи з водою, морська піна.... *Мені легко і спокійно!*	Виконують завдання. Відповідають на запитання вчителя. Виконують вказівки вчителя.	
Вивчення матеріалу – пояснення вчителя. Зона *пустель і напівпустель*... Така незвична! У Північній Америці напівпустелі і пустелі поширені в *помірному, субтропічному і тропічному поясах*. Не утворюють *суцільної смуги*. Окремі з них виникли на узбережжі Тихого океану, інші – на сухих внутрішніх плоскогір'ях і плато, ніби в дощовій тіні могутніх Кордильєр. Я так легко це запам'ятовую! Пустелі і напівпустелі в помірному, субтропічному і тропічному поясах. Не утворюють суцільної смуги! Долина смерті – одна з найжаркіших і найсухіших пустель світу! Я запам'ятав! **Посушливий** клімат зумовив формування **сіро-бурих ґрунтів** і *солончаків*. Я бачу ці сіро-бурі ґрунти і солончаки, на яких видніються чорний полин, лобода і сальне дерево, листки якого виблискують здалеку, ніби змащені салом. Як це легко запам'ятати! Пустелі і напівпустелі в *помірному, субтропічному і тропічному поясах*. У пустельних районах Мексики поширені кактуси, юки, агави... Водяться тут гризуни (хом'як, ховрах, кролик) і плазуни (ящірка, гримуча змія). Трапляється антилопа-вилоріг, койот, пума. Як це чудово! Я мандрую по пустелях і напівпустелях у *помірному, субтропічному і тропічному поясах*... Я все запам'ятав! Це так легко! **Вихід зі стану релаксації.** Я добре відпочив. Відчуваю легкість у всьому тілі... . Готовий до праці... Переміщаюсь з Північної Америки у клас. На рахунок 10 розплющую очі. Один-два... Я добре відпочив... Три-чотири... все запам'ятав... П'ять-шість... тепло з правої руки зникає... Сім-вісім... Настрій прекрасний. Хочеться працювати... Дев'ять-десять... Очі розплющили, глибоко вдихнули. Потягнулися і всміхнулися! А тепер оформіть у таблиці те, що ви почули. **Робота з контуром Північної Америки.** Без допомоги підручника і атласу жовтим кольором позначте природну зону пустель і напівпустель, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони.	Оформляють таблицю.	
9. Зона твердолистих вічнозелених лісів і чагарників. Ця зона охоплює вузьку смужку західного узбережжя материка. Зима там тепла з рясними опадами, літо – прохолодне. На півночі зони на коричневих ґрунтах ростуть ліси із секвої, ялиці, суничного дерева. На півдні, де сухіше, поширені вічнозелені рідколісся і чагарники. ***Завдання.*** Робота з контуром Піінічної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, рожевим кольором позначте природну зону мусонних і перемінно-вологих лісів, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони **10. Зона мусонних і перемінно-вологих лісів.** **Робота з підручником у парах.**		

Закінчення

Прочитайте в парах пункт параграфа 31 про цю зону (с. 193 – 194) [1]. Заповніть таблицю. Демонстрація відео (алігатор). ***Завдання.*** Робота з контуром Північної Америки. Використовуючи підручник, карти атласу, рожевим кольором позначте природну зону мусонних і перемінно-вологих лісів, винесіть стрілкою за межі контура прямокутник, у якому запишіть представників рослинного та тваринного світу природної зони. **11. Висотна поясність Кордильєр.** • *Що таке висотна поясність природних комплексів?* • *Поміркуйте, в Кордильєрах чи в Андах більш повно представлена висотна поясність ландшафтів. Чому ви так вважаєте?* У Кордильєрах природні комплекси змінюються з висотою. Найбільш повно висотна поясність представлена на півдні у субтропіках. Тут до висоти 1200 м схили гір зайняті твердолистими вічнозеленими лісами та чагарниками. Вище, до 1900 м, поширені хвойні соснові ліси. До 3000 м підіймаються ялинові ліси. Ще вище, до 3800 м, панують альпійські луки. Найвищі вершини гір вкриті багаторічними снігами та льодовиками. Ділянки Анд, що розташовані в різних широтах, відрізняються кількістю і складом висотних поясів. Найбільш повно висотна поясність виражена в області екватора. Тваринний світ Анд представлений багатьма ендемічними видами. У гірській області Анд поширені лама, очковий ведмідь, трапляється шиншила, з хижих птахів-ендеміків – кондори. Замалюйте у зошиті **схему (ОІС)** «Висотна поясність Анд». Поряд зі схемою випишіть представників тваринного світу.	Працюють з підручником. Робота з контуром. Відповідають на запитання. Замальовують у зошиті схему.	
V. Закріплення нових знань і вмінь учнів. ***Географічна гра «Хрестики-нулики».*** ***Правила гри.*** Клас ділять на дві команди – «Хрестики» і «Нулики». Команди по черзі вибирають номер питання, на яке будуть відповідати. При правильній відповіді команда на відповідному полі має право поставити свій логотип – хрестик або нулик відповідно. Переможець – команда, якій вдасться заповнити три вертикальних, горизонтальних або діагональних поля своїм логотипом (як у грі «хрестики – нулики»). Якщо ж зробити цього не вдалося жодній команді, оголошується нічия.	Виконують завдання гри.	7 хв
VI. Висновки уроку. Вправа «Телеграма» (інтерактивний прийом) Учитель пропонує учням скласти телеграму, використовуючи 10 термінів і понять, які вони засвоїли на уроці.	Учні складають телеграму.	1 хв
VII. Підсумки уроку. Учитель виставляє найактивнішим учням оцінки та аргументує їх. Учні піднімають свої сигнальні картки і за ними роблять оцінку уроку.	Уважно слухають, виконують завдання вчителя.	1 хв
VI. Завдання додому. Опрацювати текст параграфа, що вивчається, прочитати та відповісти на запитання після нього [1]; вивчити таблицю «Природні зони Південної Америки». Підготувати доповіді (1–1,5 сторінки про природоохоронні території Північної Америки).	Слухають та записують домашнє завдання в щоденники.	1 хв

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. М., Міхелі В. О. Географія материків і океанів: Підруч. для 7 кл. загальноосіт. навч. закладів. – К.: Зодіак-ЕКО, 2007. – С. 190–194.

2. Дубровський А. А. Лечебная педагогика. – М.: Просвещение, 1989. – 105 с.

3. Лозанов К. С. Сугестология. – София: Наука и искусство, 1971. – 517 с.

4. Навчальні програми для 12-річної школи. Географія. /http://www.mon.gov.ua/edukation/average/new-pr/611/geo.doc

5. Пальчевський С. С. Синергетичні підходи до застосування сугестопедії у школі // Рідна шк. – К., 2000. – № 7. – С. 62–63.

6. Пальчевський С. С. Сугестопедія: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – С. 338–343.

7. Пальчевський С. С. Релаксопедичні уроки географії // Географія та основи економіки в школі. – 2003. – № 5. – С. 21–24.

8. Пальчевський С. С. Формування системності знань засобами сугестопедії // Теоретичні питання освіти та виховання: Збірник наукових праць. – К.: КНЛУ. – 2000. – № 11. – С. 125–125.

9. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам: Учебное пособие. – М.: Филоматис, 2008. – С. 12–13.

10. http://school.xvatit.com/.